

Використані джерела

1. Поленина С. В. Качество закона и эффективность законодательства / С. В. Поленина. – М. : Юридическая литература, 1993. – 254 с.
2. *Материалистическая диалектика*. – М., 1981. – Т. 1.
3. Игнатенко В. В. Правовое качество законов об административных правонарушениях / В. В. Игнатенко. – Иркутск, 1998.
4. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підруч. / О. Ф. Скакун. – 2-ге вид. – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 520 с.
5. Пиголкин А. С. Язык закона: черты, особенности / А. С. Пиголкин // Язык закона. – М., 1990. – 191 с.
6. Власенко Н. А. Язык права / Н. А. Власенко. – Иркутск : Восточно-Сибирское книжное изд-во, Норма-плюс, 1997. – 176 с.
7. Черданцев А. Ф. Логико-языковые феномены в праве, юридической науке и практике / А. Ф. Черданцев. – Екатеринбург, 1993. – 72 с.

Мельник А. А. Правова якість закону як аспект правового прогресу

У статті розкривається філософський зміст якості закону, систематизуються його властивості та ознаки як вияву його якості. Виявляються фактори, що забезпечують належне виконання закону. Якість закону розглядається як важлива частина самого закону, якому відводиться верховна роль як основного регулятора суспільних відносин у підвищенні правового прогресу.

Ключові слова: закон, властивості закону, якість закону, критерії якості закону, юридична техніка, правовий прогрес.

Мельник А. А. Правовое качество закона как аспект правового прогресса

В статье раскрывается философский смысл качества закона, систематизируются его свойства и признаки как проявления его качества. Выявляются факторы, обеспечивающие надлежащее действие закона. Качество закона рассматривается как важная часть самого закона, которому отводится верховная роль как основному регулятору общественных отношений в повышении правового прогресса.

Ключевые слова: закон, свойства закона, качество закона, критерии качества закона, юридическая техника, правовой прогресс.

Melnyk A. Legal quality of the law as an aspect of legal progress

The article reveals the philosophical sense of the quality of the law, its properties and characteristics are systematised as a manifestation of its quality. Also the factors that ensure the proper operation of the law are identified. Quality of the law is regarded as an important part of the law itself, which is given the supreme role as the main regulator of social relations in improving legal progress.

Key words: law, properties of law, the law of value, quality criteria of the law, legal technique, legal progress.

УДК 340.1

*Ірина Володимирівна Міма,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Криворізького факультету
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент*

**ГЕНЕЗИС РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ РЕЛІГІЙНО-ПРАВОВИХ ТРАДИЦІЙ
З ПОЗИЦІЙ ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОЇ ДУМКИ**

Релігійно-правові традиції забезпечують збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей, які накопичуються та передаються в історії людства, що є довгим процесом зміни поколінь, формацій та цивілізацій. Дослідження релігійно-правових традицій як складного соціального та правового феномену набуває особливого значення під час аналізу низки теоретичних і практичних завдань, пов'язаних зі становленням правової системи, розвитком та існуванням суспільства. Перспективи соціально-правового розвитку суспільства у багатьох випадках визначаються підходами до вирішення низки проблем, зокрема, вибору певного виду традицій, виховання молоді на підставі досвіду попередніх поколінь, попередження неузгодженості культурної наступності та спадкоємності. Переважно вважається, що традиція є специфічним способом соціально-правового спадку, який орієнтований на точне відтворення минулих зразків соціально-нормативного регулювання суспільних відносин. Адже сучасне суспільство не може належним чином розвиватися без відтворення досвіду, накопиченого попередніми формами соціуму. Воно потребує засобів стабілізації, непохитності, збереження і транслявання досягнутих зразків соціально-нормативного регулювання суспільних відносин та соціалізації в цілому.

Традиції, в тому числі й релігійно-правові одночасно з правовими, є вагомим засобом забезпечення соціальної спадкоємності на умовах жорсткого закріплення історичного та правового досвіду соціально-нормативного регулювання суспільних відносин в одних сферах суспільного життя та мобілізацією

в інших. На сьогодні дослідження релігійно-правових традицій у вітчизняній правовій науці активізувалося у зв'язку з процесами фундаментальної трансформації правової свідомості суспільства, змінами у соціально-економічному, політичному та духовному розвитку суспільства. Це, зокрема, праці Д. Вовка, Ю. Лободи, Н. Матузова, В. Нерсисянца, Н. Оніщенко, Н. Пархоменко, Ю. Оборотова, С. Павлова, О. Скакун, Ю. Шемшученка та ін. Переважна більшість учених-правознавців сприймає релігійно-правові традиції як цінності та дієві засоби (інструменти) у механізмі регулювання суспільних відносин та подолання кризових явищ у духовній сфері. Адже механізм закріплення і передання конкретних релігійно-нормативних конфесійних цінностей є способом національної самоідентифікації, соціальним самовиразом і самоствердженням.

З огляду на зазначене вище, звернення до аналізу генезису розуміння сутності релігійно-правових традицій з позицій філософсько-правової думки з метою використання набутих знань для подальшого удосконалення ефективності залучення релігійно-правових традицій як засобів соціально-правового регулювання та впливу на суспільні відносини, є спробою стабілізувати духовну динаміку розвитку суспільних відносин, створити ідеологічну модель, що базується на релігійних цінностях, визначених століттями історичного розвитку суспільства та узгоджених із загальнолюдськими цінностями.

Розуміння традиції як соціально-правового феномену сформувалося ще за часів Стародавнього світу. Так, Конфуцій вважав традицію основою соціального порядку [1, с. 79]. Апелюючи до досвіду давніх часів і використовуючи поняття «етос», традицію розглядали як явище моральне. Моральну традицію Геродот розумів як головний регулятор суспільної стабільності [2, с. 279], а Сократ вважав її стрижнем державного законодавства [3, с. 112]. Релігійно-правова традиція менше цікавила античних учених, адже її соціально-нормативна регулятивна дія та вплив на суспільні відносини були менш значними, ніж дія, наприклад, моральної традиції. Традиція розглядалась як похідна світового розуму, а не Божого провидіння.

Зв'язок традиції з Божим промыслом, з волею Бога є центральною ідеєю європейської середньовічної філософії права, яка розвивалася під впливом християнства. На той час традиція розглядалась як нормативний регулятор, який є єдиним та незмінним за своєю сутністю й абсолютним за своїм значенням, що походить від Божої волі (Ф. Аквінський) [4, с. 136]. Саме завдяки своїй сакральності релігійна традиція визначає порядок людського життя, набуваючи ознак нормативності та загальнообов'язковості, трансформуючись у засоби соціально-нормативного впливу, у механізми соціально-нормативного регулювання суспільних відносин.

Критикуючи догматизм середньовічної філософії права, виникає нове раціоналістичне тлумачення традиції, через її соціальний характер, закономірність та необхідність використання у соціально-правовому регулюванні суспільних відносин. У Новий час сформувалися два напрями західноєвропейської думки, які по-різному визначали значення традиції у регулюванні та впливі на впорядкування суспільних відносин: традиціоналізм та антитрадиціоналізм. Традиціоналісти (Е. Берк [5], А. Рівароль [6, с. 186]) визнавали позитивний вплив традиції на регулювання суспільних відносин та функціонування соціальних інститутів. Антитрадиціоналісти (Ф. Бекон [7, с. 259–284], Р. Декарт [8, с. 143]) рішуче відмовлялися від будь-якого виду традиції, незалежно від її змісту, позитивним вважаючи лише новації у регулюванні суспільних відносин. Протистояння цих напрямів стало основою для розвитку правової думки щодо протиставлення традицій та новацій розвитку ідей, теорій та концепції модернізації, традиціоналізму виникнення та розвитку правових систем світу.

Представники епохи Просвітництва розглядали традицію, використовуючи моделі історичного розвитку. Так, Дж. Віко [9, с. 116], І. Гердер [10, с. 421–430], переосмислюючи минуле, визначали традицію як механізм спадкоємності історичного досвіду, необхідного людству. Ф. Вольтер [11, с. 217–223], Ж.-Ж. Руссо [12, с. 67–71] розглядали традицію у світлі теорій історичного та культурного прогресу. З огляду на це Г. Гегель розумів традицію як історичне явище, що має внутрішню динаміку розвитку [13, с. 177]. Цікаву інтерпретацію отримала проблема розуміння традиції у позитивістській концепції еволюційного розвитку суспільства (О. Конт [14, с. 45], Г. Спенсер [15, с. 169]): від негативного ставлення до неї як засобу гальмування розвитку суспільних відносин, до визнання необхідності процесу спадкоємності, в якому вона є механізмом відтворення усіх видів суспільних відносин.

На думку В. Дільтея [16, с. 56], Г. Зіммеля [17, с. 572], традиція є результатом духовного досвіду та духовною пам'яттю суспільства; об'єктивована форма духовного відтворення, яка пов'язує минуле та сучасне і сприяє духовно-історичній єдності. Х. Гадамер [18, с. 109] звертався до традиції з метою обґрунтування універсальності суспільних відносин: історична свідомість зорієнтована на мінливість, а стабільні ознаки залишаються за її межами, тому традиція є носієм стабільності суспільних відносин. У ХХ ст. одним із варіантів осмислення сутності традиції стала теорія модернізації, яка сформувала такі сутнісні характерні риси традиції, як взаємозв'язок і взаємообумовленість традиції та новації (Л. і С. Рудольфи, Ф. Ріге [19, с. 204]), внутрішнє протиріччя традиції та її здатність до саморозвитку (С. Ейзенштадт [20, с. 89]).

Що ж стосується вітчизняної філософсько-правової думки та загальнотеоретичних позицій з приводу розуміння сутності і значення традиції для розбудову правової системи України й функціонування релігійно-правових традицій у механізмі регулювання суспільних відносин, то необхідно зазначити, що розвиток і становлення релігійно-правових традицій історично пов'язаний із періодом формування першої держави східних слов'ян – Київської Русі і ґрунтується на таких чинниках: а) виникнення і поширення писемності; б) християнізація Київської Русі; в) формування державності. Саме в цей період виникають перші філософсько-правові ідеї, що спочатку мали релігійно-міфологічний, а потім (у зв'язку з прийняттям і поширенням християнства) теологічний характер. Перші вітчизняні релігійно-правові ідеї з приводу використання релігійно-правових традицій як регуляторів суспільних відносин можна спостерігати в українських писемних першоджерелах: «Слово про закон і благодать» Іларіона, «Повість минулих літ» Нестора, «Руська правда» Ярослава Мудрого, «Повчання» Володимира Мономаха [21, с. 112]. Варто відзначити, що, розмірковуючи про те, якою має бути українська держава та її суспільний устрій, тогочасні мислителі обґрунтовували наявність прав і обов'язків суб'єктів суспільних відносин, взаємовідносини церкви і влади, розбудови міцної української держави на підставі євангельських засад.

У створенні стимулів механізму соціально-нормативного регулювання суспільних відносин християнство виконувало функцію своєрідного каталізатора процесу, яке супроводжувало засвоєння світових релігійно-правових традицій та ідейних надбань у культурі Київської Русі. Адже християнство через релігійні норми священних текстів, що містять заповідану Богом істину, спонукає до роздумів щодо виникнення та розвитку держави і права, їх метафізичного та символічного значення; стимулює до осягнення та розуміння глибинних релігійно-правових ідей, закладених у текстах. Разом із цим засвоєння ідей релігійно-правових традицій відбувалося на ґрунті своєї, рідної вітчизняної культури, що спиралася на давні традиційні світоглядні уявлення східних слов'ян. У результаті взаємодії двох чинників – світової інтелектуальної традиції, що ґрунтувалася на ідеях давньогрецьких мислителів, істотно переосмислених візантійською християнською філософією, і, разом із тим, вітчизняної культури, яка зберігала суттєве відбиття міфологічних уявлень східних слов'ян, – формується сутність релігійно-правових традицій крізь призму української правової думки.

У межах киево-руської культури сформувався притаманний українській релігійно-правовій традиції тип мислення, що не схильний до абстрактного, відірваного від життя філософського теоретизування. Якщо у західноєвропейській правовій культурі здебільшого реалізується «платонівсько-аристотелівська» лінія пізнання права, яка відповідно до канонів наукового мислення прагне до істини, незалежної від людини і людства [22, с. 29], то в українській правовій культурі переважає «александрійсько-біблійна», яка орієнтована не стільки на здобуття безсторонньої істини, скільки на правду, що будується на суб'єктивізмі у пізнанні сутності права. Це, у свою чергу, вплинуло на формування вітчизняного розуміння сутності релігійно-правових традицій під особливим кутом зору – через «філософію серця» (кардіоцентризм – Г. Сковорода, П. Юркевич [23, с. 409–415]). Національному характеру українського народу притаманні такі риси, як емоційність, індивідуалізм і прагнення волі, визнання цінності миру між людьми і гармонії людини з Богом. Тому найбільш адекватною національному характеру є кардіоцентрично-екзистенційна релігійна ідея права, що базується на релігійно-правових традиціях та внутрішній духовній сутності права.

Різке загострення у XVI ст. віросповідних конфліктів в Україні, пов'язаних зі спробами покатоличити українське населення, що входить до складу Речі Посполитої, сприяло розробці цілісного комплексу реформаційних за духом ідей українсько-правової думки на ґрунті греко-слов'янських культурних і релігійних традицій. Процес цей відбувався у двох напрямках: 1) систематизація і перегляд розуміння релігійних питань з погляду історії східної церкви й українського народу, а також оновлення православного релігійного вчення через засвоєння на вітчизняному ґрунті деяких вихідних положень учень представників західної реформації; 2) обстоювання ідеї максимальної замкнутості української культури, акцентуючи увагу на протиставленні візантійсько-києво-руської культури та західноєвропейської. Цікавою з цього приводу була позиція І. Вишинського, який відстоював ідею збереження національної єдності, що базувалася на позиціях обґрунтованого використання релігійних і культурних традицій [24, с. 8–2].

У перші післяреволюційні роки в Україні, на думку С. Дністрянського, М. Палієнко, які переважно поділяли погляди Б. Кістяківського і П. Юркевича, цілісне розуміння держави і права перебуває на основі духовного начала, релігійних традицій. Вони, зокрема, заклали основи етико-морального розуміння держави і права, розвинули низку демократичних гуманістичних ідей і концепцій, спрямованих на формування принципу верховенства права, зв'язаності держави правом [25, с. 13]. За часів перебування України у складі СРСР концепція традиціоналізму переважно досліджувалася у межах культурології, етнографії, релігієзнавства, адже праворозуміння за тих часів ґрунтувалося виключно на позиціях позитивізму.

З моменту розбудови незалежної України, змін у соціально-економічних відносинах та духовній сфері активізація інтересу до релігійно-правового традиціоналізму національної правової системи відбувалася у двох напрямках: як носій високої духовності та як гарантія соціальної стабільності суспільних відносин.

Таким чином, зміни у соціально-економічних суспільних відносинах та у духовній сфері суспільного життя обумовили підвищену зацікавленість до аналізу та з'ясування сутності релігійно-правових традицій. Ступінь дослідження проблеми традиції в цілому дозволяє, з одного боку, провести паралелі в оцінці сутності та значенні релігійно-правових традицій із характеристиками загальної проблеми традиції, а з другого – визначити специфіку розуміння релігійно-правової традиції як правової категорії та інструменту впливу у механізмі соціально-правового регулювання суспільних відносин. Так, якщо у Середні віки релігійна традиція розглядалася через парадигму релігії, то з часом вивільнення суспільної свідомості з-під впливу церкви та релігійних догматів сформувалися концепції релігійної традиції як елемента правової системи та системи функціонування соціуму. Світська концепція розвитку суспільних відносин визнає релігійні традиції результатом соціальної практики людства, а не Божої волі. Релігійна традиція визнавалася способом адаптації суб'єкта до нових суспільних відносин, як спосіб комунікації. Джерелом релігійної традиції є людський розум, а основною функцією – моделювання поведінки суб'єкта суспільних відносин із закріпленням особливостей його емоційного структури. На сьогодні релігійно-правовий традиціоналізм є однією з центральних проблем та предметом дослідження загальнотеоретичної юриспруденції поруч з філософією права, соціальною філософією, соціальною психологією, релігієзнавством, етнологією, культурологією, і має розглядатися у парадигмі суспільних відносин.

Використані джерела

1. *Конфуций. Я верю в древность* / Конфуций ; сост., перевод и коммент. И. И. Семенов. – М. : Республика, 1998. – 384 с.
2. *Геродот. История* : в 9 кн. / Геродот ; пер. А. Білецького. – К. : Наукова думка, 1993. – Кн. 1. – 576 с.
3. *Кессиди Ф. Х. Сократ* / Ф. Х. Кессиди. – 4. изд., испр. и доп. – СПб. : Алтейя, 2001. – 345 с.
4. *Баумейстер А.* Тома Аквінський: вступ до мислення. Бог, буття і пізнання / А. Баумейстер. – К. : Дух і літера, 2012. – 408 с.
5. *Чудинов А. В.* Эдмунд Берк – критик Французской революции / А. В. Чудинов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://larevolution.ru/Tchoud_Burke1.html.
6. *Baranger V.* Rivarol face a la Révolution Française / V. Baranger. – Paris, 2007 – 204 p.
7. *Бэкон Ф.* Сочинения : в 2 т. / Ф. Бэкон ; пер. с фр. А. Л. Субботин. – М. : Мысль, 1977. – Т. 1. – 590 с.
8. *Декарт Р.* Избранные произведения : в 2 т. / Р. Декарт ; пер. с фр. О. Борисов. – М. : Наука, 1989. – Т. 1. – 279 с.
9. *Вико Джамбаттиста.* Основания новой науки об общей природе наций / Джамбаттиста Вико ; пер. с итал. – М. : Киев, 1994. – 656 с.
10. *Гердер И. Г.* Идеи к философии истории человечества / И. Г. Гердер ; пер. и прим. А. В. Михайлова. – М. : Наука, 1977. – 705 с.
11. *Вольтер.* Философские сочинения / Вольтер ; ред. В. Н. Кузнецов. – М. : РАН ; Институт философии, 1996. – 560 с.
12. *Руссо Ж.-Ж.* Про суспільну угоду або Принципи політичного права / Ж.-Ж. Руссо ; пер. з фр., склад., заключ. ст., комент. О. І. Хома. – К. : Port-Royal, 2001. – 348 с.
13. *Гегель Г. В.* Лекции по философии истории / Г. В. Гегель ; пер. с нем. А. М. Воден. – СПб. : Наука, 2000. – 479 с.
14. *Marvin F. S.* Comte: The founder of sociology / F. S. Marvin. – N. Y., 1965. – 126 p.
15. *Спенсер Г.* Синтетическая философия / Г. Спенсер. – Киев : Ника-Центр, 1997. – 513 с.
16. *Дильтей В.* Взгляд на мир и исследование человека со времен Возрождения и Реформации / В. Дильтей ; пер. с нем. М. И. Левина. – М. : Єрусалим, 2000. – 304 с.
17. *Зиммель Г.* Избранное : в 2 т. / Г. Зиммель. – М. : Юрист, 1996. – Т. 2. Созерцание жизни. – 607 с.
18. *Risser J.* Hermeneutics and the Voice of the Other. Rereading Gadamer's Philosophical hermeneutics / J. Risser. – N. Y., 1997. – 278 p.
19. *Данильян О. Г.* Філософія : підруч. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Х. : Право, 2013. – 432 с.
20. *Eisenstadt S. N.* Revolutions and the Transformation of Societies / S. N. Eisenstadt. – N. Y. : The Free Press, 1978. – 202 p.
21. *Філософія права* : навч. посіб. / за ред. М. В. Костицького, Б. Ф. Чміля ; М-во освіти України; Нац. Академія внутрішніх справ. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 333 с.
22. *Берман Г. Дж.* Западная традиция права: эпоха формирования / Г. Дж. Берман ; пер. с англ. – 2-е изд. – М. : Изд-во МГУ : ИНФРА-М-НОРМА, 1998. – 624 с.
23. *Кремень В. Г.* Філософія: мислителі, ідеї, концепції : підруч. / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К. : Книга, 2005. – 528 с.
24. *Пашук А. І.* Суспільний ідеал І. Вишенського / А. І. Пашук // Від Вишенського до Сквороди. – К. : Знання, 1972. – 272 с.
25. *Антологія української юридичної думки* : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Т. 1 : Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права / упорядники: В. Д. Бабкін, І. Б. Усенко, Н. М. Пархоменко ; відп. ред.: В. Д. Бабкін, І. Б. Усенко. – К. : Юридична книга, 2002. – 568 с.

Міма І. В. Генезис розуміння сутності релігійно-правових традицій з позицій філософсько-правової думки

Досліджено генезис розуміння сутності релігійно-правових традицій з позицій філософсько-правової думки як методологічний спосіб встановлення наступності у праві та поступовості розвитку соціально-правових явищ з огляду на соціально-філософські основи пізнання національної правової системи. Релігійно-правові традиції одночасно з пра-

вовими є вагомим засобом забезпечення соціальної спадкоємності на умовах жорсткого закріплення історичного та правового досвіду соціально-нормативного регулювання суспільних відносин в одних сферах суспільного життя та мобілізацією в інших. Механізм закріплення та передавання конкретних релігійно-правових традицій через втілення їх у правові цінності є способом національно-етнічної самоідентифікації, соціальним самовиразом і самоствердженням.

Ключові слова: правова система, правова культура, релігійно-правові традиції, релігійно-правовий традиціоналізм, суспільні відносини.

Мима І. В. Генезис понимания сущности религиозно-правовых традиций с позиций философско-правовой мысли

Исследовано генезис понимания религиозно-правовых традиций с позиций философско-правовой мысли как методологического способа определения формирования преемственности в праве и последовательности развития социально-правовых явлений с точки зрения социально-философских основ познания национальной правовой системы. Религиозно-правовые традиции вместе с правовыми, являются способом обеспечения социальной преемственности на условиях жесткого закрепления исторического и правового опыта социально-нормативного регулирования общественных отношений в одних сферах общественной жизни и мобилизация в другие. Механизм закрепления и передачи конкретных религиозно-правовых традиций через внедрение их в правовые ценности является способом национально-этнической самоидентификации, социальным самоопределением и самоутверждением.

Ключевые слова: правовая система, правовая культура, религиозно-правовые традиции, религиозно-правовой традиционализм, общественные отношения.

Mima I. The Genesis of understanding the nature of religious legal traditions from the positions of philosophical and legal thought

Investigated the genesis of understanding of the essence of religious and legal traditions from the standpoint of philosophical and legal thought as a methodological way to establish the right of succession and continuity of social and legal phenomena due to social and philosophical foundations of knowledge of the national legal system. Religious legal traditions together with legal, is an important means of ensuring social continuity in the face of fierce consolidate historical and socio-legal expertise of normative regulation of social relations in some areas of public life, and mobilize others. The mechanism of consolidation and transfer of specific religious and legal traditions through their implementation of legal values is a way of national ethnic identity, social self-expression and self-assertion.

Key words: legal system, legal culture, religious-legal traditions, religious-legal traditionalism, public relations.

УДК 340.12

*Людмила Миколаївна Мозолюк-Боднар,
викладач кафедри правознавства
Хмельницького інституту соціальних технологій
Університету «Україна»,
кандидат юридичних наук*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ЗАКОННОСТІ ТА ДЕРЖАВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У сучасних умовах розвитку держави питання взаємозв'язку законності та державної дисципліни є актуальним, оскільки впливає на успішне виконання сучасною державою поставлених перед нею завдань, підвищення ефективності діяльності державних органів і розвитку демократичних засад державотворення.

У науковій юридичній літературі значна увага приділяється дослідженню законності та державної дисципліни. Зокрема, їх активно досліджували такі вчені-правознавці, як П. Васьков, Д. Гавриленко, А. Горницький, В. Колпаков, В. Корельський, О. Лунев, А. Малько, Д. Мамчур, В. Манохін, Н. Маюров, Г. Молев, П. Рабінович, Г. Федоренко, Ю. Ровинський, Б. Ринажевський та ін. Однак більшість науковців досліджували лише окремі аспекти законності та державної дисципліни, без комплексного аналізу їх взаємозв'язку. Водночас законність є основою державної дисципліни, а державна дисципліна – результат режиму законності. Тому метою нашого дослідження є комплексна характеристика взаємозв'язку законності та державної дисципліни як важливих категорій юридичної науки та чинників державотворчих процесів в Україні.

У вітчизняній юридичній науці поширені дві точки зору щодо розуміння законності та державної дисципліни: по-перше, вузьке розуміння державної дисципліни, що зводиться до її функціонального призначення, зумовленого спрямованістю на забезпечення режиму законності (наприклад, в управлінській діяльності держави); по-друге, широке розуміння державної дисципліни, що полягає у рівності між нею та законністю як невід'ємними рисами правової держави. Більш переконливим є останнє розуміння державної дисципліни та законності, оскільки лише у тісному взаємозв'язку між ними можливий подальший розвиток і покращення економічного, політичного та духовного життя у сучасній державі.